

ריצפה והמקדעים יורים לכל עבר. רוב הכוח עבר ללא פגע. אש יעילה נפתחה רק על זנב השדרה, שם נפגע פנון של הסיירת החטיבתית ונסוג. אבל חלל'ם עם גיב מאותה יחידה רוסקו. מיידי לאחר שחלף המור, נסגר הג'יראדי מאחוריו.

כונש או לכוד?

כך, כאשר דיווח הסמח"ט, בשעה 16.30 — שמונה שעות בלבד לאחר מעבר הגבול — „אני באל-עריש“ היה נתון במלכודת יותר משהיה כובש: 19 הטנקים שעימו היו פגועים ברב או במעט ומרוקנים כימעט לחלוטין מתחמושת ודלק. חרמ"ש ומרגמות, לסייע ולהבטחה, לא נמצאו כלל עימו. לא היה בכוחו ליוזם פעילות התקפית, ואף לא לעמוד בפני התקפה רצינית. כעבור זמן, כאשר ביקש גוגן להבקיע את הג'יראדי בשנית, פנה למח"ט

האם אותר היה לסתער קדימה עם חלק מן הכוח, כשהטנקים כימעט מרוקנים?

ושאל אם יוכל לתקוף במקביל מן העורף. בתשובה היתה שלילית, ואם פינקו נמנע מנסילת חלק בהתקפה שהוא מוזמן להשתתף בה. סימן שמצבו חמור באמת. לא בחינם ראה מפקד האוגדה את הילכדות הסנטוריונים באל-עריש כאחד ממשברי הקרב.

לאחר שאת רפול חילצו הטנקים שלו, השיב טל את גוגן למשמיתו. בדרכו חזרה מן „הצומת“ לכיוון הג'יראדי שמע מח"ט 7 על הבקעת סגנו ועל הימצאותו בפתחי אל-עריש (הועלו פיקפוקים בדבר דיוק דיווחיו של פינקו — שמה חשב מיהו שהגיע לקנטרה? — אבל כעבור זמן אותמה נוכחותו באל-עריש).

גוגן הקדים את „הפוטונים“ ונסע בגיב ברי דד. אלמלא נעצר ברגע האחרון עידידי אחד מאנשיהסיור שנפגעו קודם פתחה הג'יראדי, היה דוהר כך לתוכו.

משנוכח כי הג'יראדי סגור, היה גוגן מודאג מאוד, ובצדק. כי ידע מהו מצבם של הטנקים. טל רצה להמתין ולהבקיע את הג'יראדי בשעה מאוחרת יותר, בעזרת חטיבה, אבל גוגן החליט ליום הבקעה מיידידת נוספת עם הפוטונים (גודד זה היה חסר אחת מפלוגותיו, שסופחה לגדוד החרמ"ש. אבל בשייך-זואיד מצא גוגן אחת מפלוגות הטנקים של רפול, בפינקו עיניגיל, שבחנתופטה עקפה את מערך רפיח כולו והגיעה לעורפו. הפלוגה נוספה לאלעד).

תחילה ניסה גוגן גירסה „מקוצרת“ של התימרון השמאלי, אשר הועיד בתיכנונו המוקדמים לפוטונים. אולם הכישלון היה בלתי-נמנע: מחמת מחסור בדלק, לא התאפשר ביצוע איגוף עמוק, כנדרש. האיגוף הקצר מדי אשר בוצע, נמצא כולו בתוך טווח התצפית והאש היעילה של הארטי-לריה והג'ט הצריים. 9 פוטונים נפגעו, ביניהם: טנק המג"ד, אשר נהרג מפגיעת פצצת-מרגמה בצריחה, בעת שצפה בקרב. יותר ממחצית הכלים הכשרים האחרים נתקעו במקומם, חסרי דלק. אבל שאר הפוטונים הסתדרו על הכביש בטור.

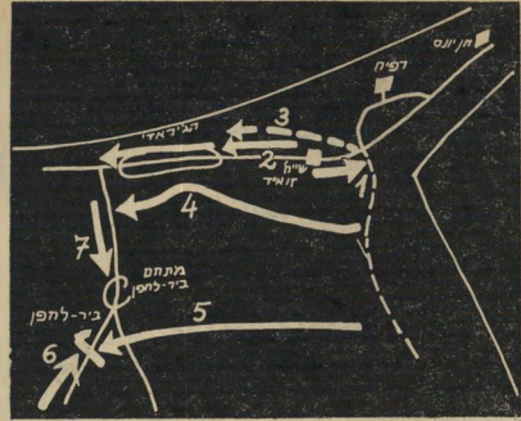
ממש כמו הפנטוריונים לפניהם — רק הפעם מוד מיתחם חי מאוד, שאיננו מופתע — פרצו קדימה, במהירות 45 קמ"ש, תוך מתאיש לצדדים. למרבית הפלא נהרס כדרך רק אחד הטנקים. כל השאר הצו את המיתחם לאורכו והצטרפו לכוח הסמח"ט, ליד „האובליסק“ — מצבת החייל המצרי האלמוני — שבכניסה לאל-עריש.

המח"ט ניסה להצטרף לשדרת הפוטונים, אבל נאלץ

טל הכר למעשה את פקודת גביש להסתער בכל אחיד על ביר-לחפן

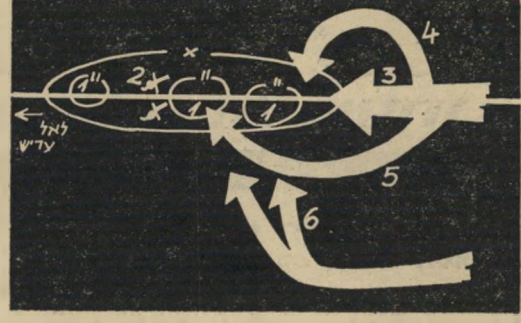
להישאר: הג'יראדי נסגר בשנית. אין הדבר ברור לחלוטין, כיצד אירעה ההבקעה השנית של הג'יראדי (בשעה 17.00). התיאורים הרשמיים המוסי-מכים, וכן עדותו של סג"ד הפוטונים חיים, שנעשה עתה המפקד והוביל את הכוח, קובעים שנתקבלה הוראה מהמח"ט. אבל עיניגיל, אשר פלוגתו היוותה את רוב הטור הפורקי, יודע לספר כי „פקודות ברורות לא היו. הגדוד היה בנדרלמוסיה... הגיע הכוח של סגן-מפקד הפלוגה... שלא ראה מקום להתקמות והמשיך לנוע קדימה. כיוון שראיתי כי המקום אינו טוב, פקדתי לנוע אחרי על הכביש, ללא כל פקודה ממפקד הגדוד או מגורם אחר. התקשרתי עם סגני, הסתבר שהוא נע הרבה קדימה. נענו אחרי, ולו נתתי פקודה להמשיך ולהתקדם.“

ככל הנראה אכן היתה ההבקעה יוזמה, אבל בהחלט יתכן שמשום מה לא קיבל עיניגיל פקודה, אלא, ככל טנקיסט טוב, וברוח הנחיתות של מפקד האוגדה, „שיפר עמדות“ לפנים. על כל פנים, הבקעה זו, שאז קיבלה את ברכת מפקד האוגדה ושנודעה לו רק לאחר מעשה, לא הקדה את מצב חטיבה 7, אלא עוד החמירתו מאוד: עתה היו מנותקים, בחשיכת היורדת, רוב הטנקים הכשרים של גוגן. עימו

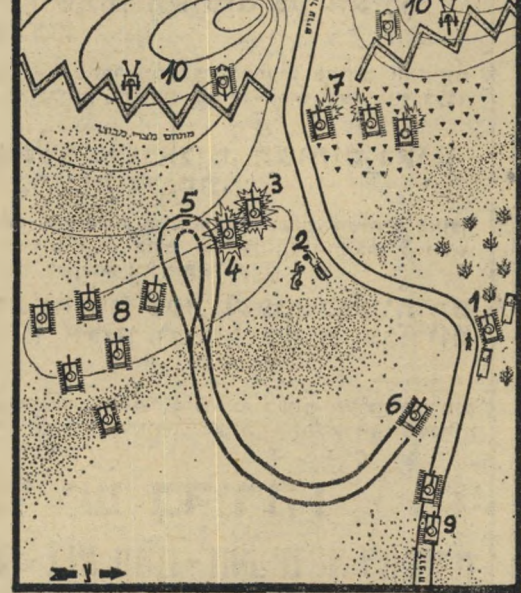
הקרב שהיה

(1) גוגן נע עם גדוד הפא"טונים אחרוה, כדי לחלץ את רפול ליד הצומת. (2) פינקו נע עם 20 טנקים אל הג'יראדי, חוצה אותו ומגיע לאל-עריש. (3) גוגן של עם הפאטונים ומוצא את הג'יראדי סגור. (4) חטיבה 60 נעה בחולות, אבל נתקעת ואינה מסו"רת לסייע לחטיבה 7. (5) חטיבת ישכה חוסמת מדרום לביר-לחפן ומבודדת את שדה-הקרב. (6) חטיבת טנקים וחטיבה ממוכנת מצוית נשלחות מג'בל-לבני ונבלמת על-ידי ישכה. (7) 6 ביוני, בצהריים: חטיבה 7 כובשת את ביר-לחפן ומשלימה הבקעה לעומק בעבים קילומטר (מחאן-יוניס) תוך 28 שעות.

הקרב שתוכנן

(1) שלושת מיתחמי המישנה הגדודיים של הג'יראדי. (2) מיקום הארטילריה המצרית בג'יראדי. נוסף על כך קיבלו המגינים סיוע יעיל מ-8 תותחי-הוף של 130 מ"מ, שהיו ממוקמים באל-עריש. (3) התוכנית המקורית של גוגן: גודד הסנטוריונים לוחץ בחזית, בעוד (4) גדוד החרמ"ש נועל על המיתחם הגדודי הרא"ש שון באיגוף-ימני עמוק, וגדוד הפאטונים (5) מבצע איגוף שמאלי ותוקף מדרום. (6) תיכנונו של טל: אפי-שרות של סיוע לחטיבה 7 מכיוון החולות שמדרום, על-ידי חטיבות הצנחנים או חטיבה 60.

ההבקעה השניה

של מיתחם הג'יראדי, על-ידי גדוד הפאטונים, ביום 5 ביוני, שעה 17.00. (1) גוגן וחבורת הפיקוד שלו. (2) זחל וגיפ של פלוגת-הסיור נמנעים בעת מעבר הסנטוריונים. (3-4) פאטונים נמנעים מאש המיתחם. האיגוף קצר מדי, ובטווח התצפית והאש של המצרית. (5) המקום בו נהרג רס"ן אחוד אלעד. (6) הפאטון של אלעד חוזר אל המח"ט, כאשר גופת המג"ד בתוך הצריחה. (7) שלושה פאטונים עולים על שדה-מוקשים מימין לכביש. (8) רובו של הגדוד על בחולות. כ-18 פאטונים נשארים הקועים בחולות, כשאול להם חולק. (9) פלוגתו של חסון עיניגיל לפני שהבקיעה. (10) טנקי-כלאיים — תובות שרמן וצריחי אמכ"ס 13 — מצריים.

נמצאה רק פלוגת פנטוריונים, שקודם הושארה לאבטחה את שייך-זואיד.

רק בחצות הובקע הג'יראדי בשלישית — וסופית. גוגן הכניס את הסנטוריונים שנתרו בידו לתוך המיתחם, אבל לא הריצם קדימה, אלא הורה אותם לנהל קרב-לילה בתוכו, כדי למנוע את התארגנות המצרית בתשיכה. אחרי כך הגיע גדוד החרמ"ש של מכסי ועימו פלוגת-טנקים נוספת. או ניתן, סוף-סוף, להתדיר רגלים אל התעלות והעמדות, כדי שילחמו בהן ויטהרו, בחיפוי הטנקים, אחת ולתמיד.

גוגן הגיע לאל-עריש ב-02.00, אבל משאיות הדרגים באו רק ב-04.30. ואז הגיע גם מפקד-האוגדה. זו השעה בה יש לראות את השגת המשימה על-ידי אוגדת טל — 20 שעות אחרי מעבר הקו הירוק. טיהור העיר דרש 24 שעות נוספות, אבל לא שינה דבר: אוגדת טל יכולה היתה להתרכז ולקבל אספקה, בחופש גמור, בשולי העיר. היא פנתה משם אל ג'בל-ליבני, ורק השאירה מאחור את מכסי לסיים את כיבוש העיר.

בנסיבות המיוחדות ניתן למצוא צידוק לדהידתו של פינקו - אך תוך כפילתו העקרונית

גם בסקירה חטופה ביותר של פרשת הג'יראדי, מוזקרת מייד הסתמכותה המוגזמת של חטיבה 7 על הטנקים. אילו היו מפקדיה חזירים כשריב קשה בהיבשה הוא קרב רב-חילי ואי-אפשר אחרת, יש להניח שהטנקים לא היו מנסים לתדור לבדם 11 ק"מ ארוכים של מיתחם חטיבתי מתוגבר, אלא היו ממתניעים ולוחצים שיגיעו קודם חרמ"ש, הגדוד וארטילריה ויילחמו עימם, בצוותא. בפריצתם, השיגו הטנקים אפקט ניכר של הלם. כאשר פרץ הסמח"ט, ראה את עמדות התותחים נטושות וגורתה עליו אש גשקיל בלבד (בשעת מעשה לא ידע כי על זנב שדרתו כבר ירו גם בתותחים).

אקט פיזי ביחור

תופעה זו מוכרת היטב בהיסטוריה הצבאית, והספר"גם מלמד איך יש לנהוג בה: נטישת האוייב היא ברכה גדולה, אך רק אם מנצלים אותה מייד על-ידי תפיסות העמדות התעלות שיש, באמצעות רגלים שלנו. לשם כך, בין היתר, אסורים הטנקים בתנועה ללא רגלים (חרמ"ש). אכן, כאשר נמסר לגוגן, לקראת ההבקעה השלישית, כי מחזישים לעזרתו את גדוד האמכס של החטיבה, השיב שאיננו זקוק לטנקים, אלא לחרמ"ש. אולם נזכור כי כל המפקדים אשר פרצו עם טנקים את הג'יראדי, למדו מנסיגתם האישי והטרי, כי כושר הג'ט של אותם מצרים הניצבים מולם, איננו מן המעולים, וכי הם אכן ניתנים ל„גיפוף“ על-ידי הסתערות-מצח של טנקים, יאמר „הספר“ אשר יאמר. זו היתה העובדה בשטח ואך שוטים — לא, פושעים — היו אותם מפקדים, אילו פעלו כאילו אכן עומד מולם מסך תותחי הג'ט של „הקורפוס האפריקאי“ של רומל, או, מתאים יותר לנסיבות, „חזיתות הג'ט“ של הרוסים בקרב האיתנים של „קשת קורסק“, וזה, כאמור, ההבדל בין ראיית הקרב כאירוע חד-פעמי, שיש לבחנו כפי שהתרחש שם ואז; ובין בחינתו כבג"ד המידה של „עקרונות המילחמה“, כדי להפיק ממנו את הלקחים האובייקטיביים הנכונים לעתיד.

טל קבע שבהסחערות על מיתחם מבוצר לוקח החי"ד את הכתר

ההתייחסות אל פרשת הג'יראדי לאור נגע הטנקים מאניה, אסור שתעלים את האספקטים הטאקטיים שלה, אשר לא נפלו ממנו בחשיבותם ובהשפעתם. לצורך זה, חייב הקורא, כתנאי הכרחי, לראות קודם כל את התמונה האופרטיבית השלמה, ובעיקר את חטיבת הסנטוריונים של ישכה, מאוגדת אברהם יפה. בהבקיעה דרכה בין טל ושרון, חתרה החטיבה בחולות ואדי-חרידין, כדי להגיע עם ערב מדרום לצומת ביר-לחפן ולחסום שם, מבעוד זמן, את דרכן של שתי החטיבות ששיגרו המצרית מן „הקו השני“ שבג'בל-ליבני לאל-עריש. בניסיון לשקם את מערכיה ההרוסים של דיוויזיה 7, בלא ישכה, היה עלינו לראות את „המירוץ לאל-עריש“ כסיכון בלתי-מחושב; עימו נעשה הסיכון „מחושב“, כפי שמראים תיאורי הקרב, היה טל מודע מאוד לקיומו של ישכה ולחיוניותו, והשתדל לתאם את קיצבו עם התקדמות ישכה. אבל אם אמרנו סיכון מחושב, עדיין לא אמרנו גם סיכון נכון או מוצדק. קודם הירחרנו אחרי חסונו של פינקו, אבל עשינו זאת מצד אספקט הרב-חיליות. שאלה זו עולה, ביתר תוקף גם מן הבחינה הטאקטית, כבר בעת שהתרכזו כל חטיבה 7 לראשונה בשייך-זואיד, נמצאה מתוך לוחח הסיוע היעיל של הארטילריה האוגדתית (אשר עדיין היתה (המשך בעמוד 26)